

15886

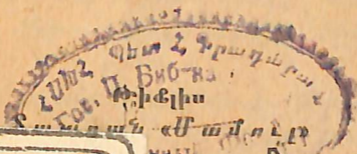
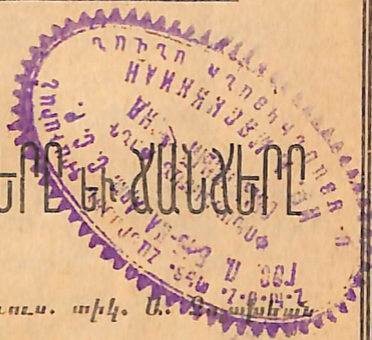
ԱՇԵՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.

Հիստորիա-ի № 7.

Վ. Իլիևիմ Լ. Իլիևիս

ՍԱՐԴԵՐԵՆԻ ԺԱՆՁԵՐԸ

Թարգմ. ուսս. տիկ. Ա. Գ. Իլիևիս

917
144

321.9
L-50

06 SEP 2006
02 MAY 2013
05 JAN 2010

20

ՍԱՐԴԵՐԸ ԵՒ ՃԱՆՃԵՐԸ

Վիլհելմ Լիբկնեխտ

Սմենքը, իհարկէ, ճանաչում են այդ
Քառու միջատին, կտր փորով ու եր-
կար կպչող օտքերով:

Մութ անկիւններում, հեռու ցերեկ-
ւայ լայսից, նա հիւսում է իր աւազա-
կային բունը. անզգոյշ ճանճը անխու-
սափելի կերպով ընկնում է այդ թա-
րջը և անխուսափելի կերպով ոչըն-
նում:

Զգւելի արարածը, իր սառը, սպա-
յայ աչքերով, երկար ու մի քիչ յեւ
ւամ ստաներով շատ լաւ ստեղծւած է

3405.44

հենց նրա համար, որ յափշտակի ու խեղդի իւր զոհներին:

Այդ արարածը—սարդն է:

Նայեցէք նրա վրայ. անշարժ, կարծէք բոլորովին անտարբեր ու առանց հետաքրքրութեան դէպի շրջապատը՝ հետեւում է այս գիշակները իր մութ անկիւնից դէպի իր թակարդը մօտեցող որսին:

Յիշեցէ՛ք՝ թէ ինչպիսի դիւային արագութեամբ ու ճարպիկութեամբ հիւսում է նա իր մահաբեր ցանցը, որը պիտի կաշկանդի ու փաթաթի անզօր ձանճին:

Զգւելի արարածը շարունակ կատարելագործում է իր որոգայթը: Ահա նա դուրս նետեց առաջին թիւը, երկրորդը, երրորդը, չորրորդը և այլն: Ահա նա սկսեց ըստ լայնութեան թիւեր գցել և նրանցով կապել հիւսած քը... Ու այս բոլորը մի նպատակի համար, միայն նրա համար, որ թշա-

զոհը չկարողանայ, ճիգ ու ջանք թափել ու ցանցը կտրատելով ազատութիւն ձեռք բերել:

Յանցը պատրաստ է. թակարդը այնպիսի նենգութեամբ ու խորամանկութեամբ է պատրաստւած, որ նրանից խուսափել համարեա թէ անկարելի է:

Այդ ժամանակ սարդը թաք է կենում իր ընում ու համբերութեամբ սպասում է՝ թէ երբ միամիտ ձանճը, քաղցից ստիպւած, ուսելու որևէ բան ճարելու յուսով կմօտենայ թակարդին:

Ինդճը կերակուր ճարելու յետևից ընկած թուչկոտում է և յանկարծ հանդիպում է խորամանկ կերպով դասաւորած հիւսածքին ու խճճոււմ նրա մէջ... Վիճակը արդէն յայտնի է...

Սարդը ուշադիր հետեւում է իր թակարդին. նոյն բոպէին վրայ է հաս-

հենց նրա համար, որ յափշտակի ու խեղդի իւր զոհներին:

Այդ արարածը—սարգն է:

Նայեցէք նրա վրայ. անշարժ, կարծէք բոլորովին անտարբեր ու առանց հետաքրքրութեան դէպի շրջապատը՝ հետևում է այս գիշակերը իր մութ անկիւնից դէպի իր թակարդը մօտեցող որսին:

Թիչեցէք՝ թէ ինչպիսի դիւային արագութեամբ ու ճարպիկութեամբ հիւսում է նա իր մահաբեր ցանցը, որը պիտի կաշկանդի ու փաթաթի անզօր ճանճին:

Զգւելի արարածը շարունակ կատարելագործում է իր որոգայթը: Ահա նա դուրս նետեց առաջին թիւը, երկրորդը, երրորդը, չորրորդը և այլն: Ահա նա սկսեց բառ լայնութեան թիւեր գցել և նրանցով կապել հինւածքը... Ու այս բոլորը մի նպատակի համար, միայն նրա համար, որ թշու

զոնը չկարողանայ, ճիգ ու ջանք թափել ու ցանցը կտրատելով ազատութիւն ձեռք բերել:

Ցանցը պատրաստ է. թակարդը այնպիսի նենգութեամբ ու խորամանկութեամբ է պատրաստուած, որ նրանից խուսափել համարեա թէ անկարելի է:

Այդ ժամանակ սարդը թաք է կենում իր բնում ու համբերութեամբ սպասում է՝ թէ երբ միամիտ ճանճը, քաղցից ստիպւած, ուտելու որևէ բան ճարելու յուսով կմօտենայ թակարդին:

Խեղճը կերակուր ճարելու յետեից բնկած թուչկոտում է և յանկարծ հանդիպում է խորամանկ կերպով դասաւորած հիւսածքին ու խճուում նրա մէջ... Վիճակը արդէն յայտնի է...

Սարդը ուշադիր հետևում է իր թակարդին. նոյն րոպէին վրայ է հաս-

նում թաքնած տեղից. դեռ հեռից,
առանց արիւնածարաւ աչքերը զոհից
հեռացնելու կուչ է անում իր թաթիկ-
ները ու չրջան կազմելով մօտենում
նրան...

Եւ ինչու պէտք է շտապի...

Ձգւելի արարածը առաջուց գիտէ,
որ թակարդ ընկած զոհը այլևս չի կա-
րող ազատուել:

Հանդարտ ու անձայն սահում է
սարդը խորամանկ կերպով հիւսած
թելիկների վրայով և աւելի շնչտակի
լայն աչքերը յառում է թշւառ զոհի
վրայ:

Ճանճը չի դիմանում այդ հայտացքին՝
զողում է և սարսափով զզուում է, որ
իբ մարմինը ստոչում է: Նա տեսնում
է սոսկալի վտանգը, նա ամբողջ հիզով
ուզում է ազատուել, բայց ուժը նւա-
զում է, և բոլոր փորձերը անցնում են
իզուր: Թշւառ, թոյլ ճանճը աւելի

ու աւելի է խճճւում յաջող դասաւո-
րած ոստայնում, թելիկների նորանոր
կարգեր ու օղակներ աւելի ու աւելի
ամուր են փաթաթում ճանճին... Իսկ
անճոռնի, բազմօտանք դիչատիչը մօ-
տենում է ու մօտենում...

Մի ակնթարթ ևս և ուժասպառ հե-
կնացող զոհը ընկնում է արիւնարբուի
ճանկը: Գարշելի արարածը լայն բաց
է անում իր կպչող թաթիկերը և գրկուծ
սկսում է խեղդել նրան...

Ճանճը դեռ չի միտել... Ձգւելի հրէչը
սկսեց ծծել ճանճի ցնցեղ կիսակեն-
դան մարմնից հիւթերը... Եւ ինչու
ծծել ամբողջ արիւնը միանգամից...
Հարկաւոր է բաւականութիւնը գարձ-
նել անողական: Եւ արիւնարբու կեն-
դանին առ ժամանակ արեան ծարաւը
յազեցնելով, թողնում է զոհին, թող-
նում է, որպէսզի քիչ ժամանակ անց

տեսնում են, որ այլևս ծծելու արիւն չի մնացել ձեր երակներում, ձեր մարմնի մէջ...

Ճանճը — դուք էք, արդիւնազործող ուժն ու սիրտն ամեն երկրի:

Ձեզ տւած է միայն մի իրաւունք — իրաւունք, անտրտունջ, անյայտ կերպով մեռնել խաւարի մէջ, ձեր հոտած ու խղճուկ բնում, կարծես իբր վարձ հենց նրա համար, որ դուք, միայն դուք էք, որ կերակրում էք ազաներին, ձեզ ճնշողներին, այդ զգւելի ու գարշելի սարդերին, կերակրել էք նոցա ու նպաստել նրանց ուժեղանալուն, կերակրել էք ձեր սեփական արիւնով ու քրտինքով, կեանքի գնով:

Սարդերը — աղաներն են, ազնւահամ-կապիտալիստները ու հողնորակա՞նութիւնը. նրանք են գայթակղեցնողները, թալանչիները ու ամեն տեսակի ու աստիճանի տղրուկները:

Սարդը — այդ բունի ուժն է, որի

ծանրութեան տակ անընդ կն բանւորութիւնն ու աշխատաւոր դիւղացիութիւնը:

Սարդերը — օրէնքներն են, որ սակածել են հարուստներն ու խոշոր պաշտօնականները, օրէնքներ — որոնցով ճշնշում են բանւորին, գիւղացուն և առհասարակ աշխատանքով ապրողին:

Սարդերը — բռնակաղներն են, որ ստրկացրել են մեզ:

Սարդերը — նրանք են, որ ապրում են ժողովրդի հաշիւն, և որոնք օտնակոխ են անում հենց նոյն ժողովրդին, ծաղրում նրա տանջանքները ու անգամ կեանք ձեռք բերելու փորձերը:

Ճանճը — աղքատ բանւորն է, որ ենթակայ է խիստ օրէնքների, որոնց հեղինակը կապիտալիստն է, ենթակայ է, որովհետև աղքատ է և զուրկ գոյութիւն պահպանելու միջոցներից:

Սարդը — խոշոր գործարանատէրն է, որ իր ամեն մի բանւորից աշխատում

է օրա՛յան 5—6 բուրլի, և որի դիմաց վճառում է միմիայն 80 կ. մինչև 1 բ. 10 կոպլիկ, այն էլ տասներկու ժամ-
ւայ տաժանակիր աշխատանքի համար:

Ճաննը — այդ հանքերի բանւորն է, որը կեանքն է մաշում ստորերկրեայ խեղդող շախտաներում, որպէսզի գետնի տակից արտադրի հարստութիւն, որից օգուելու է ոչ ինքը:

Սարդը — այդ ակցիտներն է, որը չի բաւականանում ակցիայի գների կըրկնակի-եռակի բարձրացումով, այլ աշխատում է որքան կարելի է շատ օգուտ ստանալ, և այդ օգուտը նա գողանում է ուժասպաւ եղող բանւորից: Իսկ եթէ բանւորը յանդգնի աշխատավարձի աւելացման պահանջներ դնելու, թէկուզ մի քանի կոպէկով — նա գուրս կկանչի շօրքը ճնշելու «խոռվարարներին»:

Ճաննը — այն դժբախտ մանուկն է, որին մատաղ հասակից վիճակւած է

գործարանների ու արհեստանոցների քայքայող ու մաշող աշխատանքը կատարել, կամ հայրական օջախում նրան վիճակւած է հարազատ ծնողներին մըտական քաղցից պզտ պահելու:

Սարդերը — այդ արդէն այն ազքատ ծնողները չեն, որ կարիքից ստիպւած գոհում են սեփական երեխաներին:

Սարդերը — այդ ներկայ անտանելի կարգերն են, որոնց ստեղծել է կապիտալիզմը, այդ ներկայ անգուժ պայմաններն են, որոնք ստիպում են բանւորին վարւել հակառակ բնական օրէնքի, մեռցնելով իր մէջ սիրոյ ըզգացմունքը զէպի հարազատ զաակները:

Ճաննը — այդ ժողովրդի զաւակն է, բանւոր աղջիկը, որը կամենում է ազնիւ կերպով աշխատել իր մի կտոր հացը, բայց ստիպւած է բաւարարել գործարանատիրոջ ու մեծ պաշտօնեաների տուփանքն ու ախորժակը: Իսկ

այդ անպիտանները օգտակար չեն նրա անյուշալի դրութիւնից և ազմուխների ու խոտովութիւնների տեղիք չտալու համար՝ նրան յղի դրութեամբ դուրս են չարտում գործարանից...

Սարդը—այն զգւելի հարուստ երիտասարդն է, որ գայթակղեցնում ու անառակութեան գիրկն է գլորում անմեղ և ազնիւ բանւորուհիներին ու առանձին պարծանք է հոմարում երգողները աւելի ու աւելի են լինում:

Ճանճը—այդ դու ես, խաղաղասէր, հողագործ գիւղացի, այդ դու ես, քափքրտինքով մշակում ես քո հողը, ցանում: Բայց բերքը չես վայելում, այլ տալիս ես անկուշտ, բռնակալ աղային:

Սարդերը—այդ կալածատէր ու խոշոր հողատէրերն են, որոնց ահից կապալառուից սկսած մինչև օրավարձ բանւորը աշխատում են, ուժասպառ լինում, աղաների եկամուտը աւելաց-

նում, որոնք վայելում են մշտական հանգիստ ու չքեղ կեանք, չսկ աշխատավարձը աւելի ու աւելի ընկնում է:

Ճանճերը—այդ դուք էք, ստորացած, վիրաւորւած, սարկացած անվերջ կարիքի ծանրութեան տակ:

Սարդերը—բռնի ոյժն է, հարուստի թաղանը, բռնակալութիւնը, որոնք արտայայտում են կեանքում հազար ու մի տեսակ ձևերով:

Ճանճերը—մենք ենք, չարատանջ աշխատողներս, օրօրոցից ներշնչւած ահ ու երկիւղով, մենք զոգում ենք և կեղեցու սեղանի առաջ ու խոնարհում գլուխներս քահանաներին, հաւատալով նրանց հնարած սպառնալիքներին ու դժոխքի յաւիտեան տանջանքներին:

Ճանճերը—այդ դուք էք, որ ի մեծ հրճւանք ոսկու մէջ խեղդուող եպիսկոպոսների իզուր գծաւում և կռիւներ էք անում օտարաշաւանների հետ:

Սարդերը — քահանաներն ու վարդապետներն են, որ խառարեցնում են միտքը, թունաւորում հոգին հաւատացող մարդկանց, կրօնական քարոզի պատրւակի տակ նրանք ներշնչում են ստրկացած հպատակութիւն երկրիս ու ժեղների առաջին կարգաշ կեանքը բարեւակելու ամենաչնչին փորձի համար նզովքի են տալիս չարատանջ աշխատաւորին:

Հներում այս սարդերը իրենց գիււային ցանցերը տարածում էին սեփհական կալւածներում. իսկ այժմ թակարդները լարում են արդիւնաբերող կենտրոններում:

Այդ գարշելի զիշատիչների սիրած տեղը գործարաններն են: Աիրում են նաև բուն դնել զիւղերում, աւաններում, մի խօսքով ամեն տեղ, ուր կարելի է շահագործել կարիքաւոր աշխատաւորին:

Այնտեղ, ուր ապահով չէ ոչ բանւորը և ոչ զիւղական մշակը, որտեղ զիւղացին ստիպւած պարտքի մէջ է խրում — այնտեղ հիմնում է իր թագաւորութիւնը արիւնհարբու գազանը — կապիտալիստը: Եւ ամեն տեղ, ամեն տեղ դուք կտեսնէք հարուստների ձեռքով հիւսած ցանցեր, որոնց մէջ անվերջ տանջանքներով մեռնում է քայքայւած աշխատաւորը, անձայն ոչընչանում:

Որքան սիրտ մաշող տեսարաններ են անցել այս դարերու, անհաւատար կուրի առաջից, կուրի — թոյլ ճանճերի ու աշիւնախում, գիշատիչ սարդերի մէջ:

Այստեղ է իսկապէս սարսափով ու արիւնով լի մարդկութեան տանջանքների պատմութիւնը:

Բայց ինչո՞ւ հայեացքը դարցնել գէպի յետ:

Պօսենք ներկայի ու ապագայի մասին:

Մօտ դնանք սարդի ու ճանճի մէջ տեղի ունեցող կռիւն, որը կհանքի ու մահի կռիւ է մեր օրերում:

Վերլուծենք նրա պայմանները: Մէկիկ մէկիկ քանդենք խորամանկ օտաշներ ու ուսումնասիրենք կապիտալիստի սարդային խորամանկութիւնը:

Իսկ այդ ամենը վերլուծելու ու քանդելու համար անհրաժեշտ է բոլոր կարիքաւորներին միանալ:

Թող ենք, երբ մենակ ենք, միացնենք մեր բոլոր ուժերը, որպէսզի հնար լինի կտրատել մեզ փաթաթող ցանցը, որը հիւսւած է մեր կորուստը ցանկացող խորամանկ կապիտալիզմի ձեռքով:

Կորչի մեզ կաշկանդող շղթան.

դուրս նետենք մեր արիւն ծծողներին իրենց բներից:

Հուսաւորենք պայծառ լուսով բանւորի գիտակցութիւնը, որպէսզի դարչելի, արիւնհարու դազանը չկարողանայ կատարել իր մութ գործերը:

Իմացէք, որ եթէ դուք միմիայն ցանկանաք—կլինէք անյաղթ.

Պօք չկայ, սարդերը նաև մեր օրերում ուժեղ են, բայց նոքա քիչ են:

Իսկ մենք, ճանճերս անջատ, անզօր ենք, չունենք ոչ մի ազդեցութիւն: Դուք, ճանճեր, մի մոռանաք, որ զուք անթիւ, անհամար էք և զլա մէջ է ձեր ուժը:

Նթէ բոլորդ միանաք, մի թեի հարւածով, միայն մի հարւածով կկտրատէք ցանցերը, որ խեղդում են մեզ, թակարդը՝ որի մէջ մէկիկ-մէկիկ ան-

զօր ոչնչանում ենք, ուր մղում է մեզ
կարիքն ու սովը:

Եթէ դուք միանաք-հնարաւորութիւն
կունենաք միանգամից վերջ տալու ծայ-
րայեղ կարիքին ու ստրկութեանը—
եթէ միմիայն դուք այդ կամենաք...

Սովորեցէք, վերջապէս, կամենալ:

« Ազգային գրադարան

NL0200838

Գինն է 10 կոպ.
